

Rajavartiolaitoksen esikunta
Oikeudellinen osasto

14.08.2018

Työ- ja elinkeinoministeriö

Lausuntopyyntö 6.8.2018 (TEM027:00/2018)

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi kalastusalan työtä koskevan direktiivin täytäntöönpanosta

Työ- ja elinkeinoministeriö sekä liikenne- ja viestintäministeriö ovat valmistelleet yhteistyössä hallituksen esitysluonnoksen, jonka tarkoituksena on panna täytäntöön kalastusalan työtä koskeva direktiivi. Esitys sisältää Rajavartiolaitoksen toimialaa koskien (meripelastus) merkityksellisen säännöksen laivaväestä ja aluksen turvallisuusjohtamisesta annetun lain (1687/2009) 26 b §:n muuttamisesta siten, että jatkossa vähintään 24 metriä pitkän kalastusaluksen päälliköllä olisi velvollisuus toimittaa miehistöluettelon tiedot laivanisännälle maihin. Vaatimus perustuisi kalastusalan työtä koskevan direktiivin (2017/159) 12 artiklaan. Meripelastuslain 3 §:n mukaan Rajavartiolaitos on johtava meripelastusviranomaisena. Rajavartiolaitoksen esikunta lausuu asiassa seuraavaa:

Esityksessä ehdotetaan muun muassa muutettavaksi laivaväestä ja aluksen turvallisuusjohtamisesta annetun lain miehistöluetteloita koskevaa 26 b §:ää siten, että vähintään 24 metriä pitkän kalastusaluksen päälliköllä olisi velvollisuus toimittaa miehistöluettelon tiedot laivanisännälle maihin. Mainitun lain 2 §:n mukaan laivanisännällä tarkoitetaan sellaista aluksen omistajaa tai koko aluksen vuokraajaa, joka joko yksinään tai yhdessä toisten henkilöiden kanssa käyttää tosiasiallista määräamisvaltaa aluksen alusturvallisuuteen liittyvissä kysymyksissä. Laivanisäntään rinnastetaan laissa myös sellainen henkilö, joka sopimuksen perusteella tai muutoin tosiasiallisesti hoitaa aluksen alusturvallisuuteen liittyviä kysymyksiä. Esityksen mukaan ehdotetun säännöksen tarkoituksena olisi lisätä suurimpien kalastusalusten miehistön turvallisuutta siten, että maissa olisi tieto aluksen miehistöstä. Tiedot olisivat tarpeen, jos alus joutuu merihätään ja sen vuoksi ehdotetaan, että pyydettyä laivanisännän olisi toimitettava miehistöluettelon tiedot Rajavartiolaitokselle, joka vastaa meripelastuksesta. Voimassa olevassa laissa ei ole säännöksiä siitä, että aluksen miehistöluettelon tietoja olisi toimitettava aluksen ulkopuolelle.

Merilain (674/1994) 6 luvun 11 a §:n mukaan, jos alus on vaarassa joutua merihätään, josta voi aiheutua vaaraa aluksessa oleville, päällikön on viivytyksettä ilmoitettava asiasta meripelastuslaissa tarkoitettulle meripelastuskeskukselle. Lisäksi meripelastuslain (1145/2001) 10 §:n nojalla

jokaisen on viipymättä välitettävä vaaratilannetta merellä koskevat ilmoitukset ja tiedonannot sekä ilmoitettava sitä koskevat havainnot ja toimenpiteet asianomaiselle meripelastuskeskukselle. Rajavartiolaitoksella on oikeus saada meripelastustointia varten tarpeelliset tiedot maksutta ja salassapitosäännösten estämättä viranomaisilta meripelastuslain 14 §:n nojalla ja yksityisiltä yrityksiltä ja yhteisöiltä, kuten esimerkiksi varustamolta ja laivanisännältä, meripelastuslain 15 §:n nojalla. Edellä mainittuun viitaten Rajavartiolaitos ei näe nyt ehdotettua säännöstä sinällään tarpeellisena, koska Rajavartiolaitoksella on jo nyt oikeus saada mainitut tiedot sekä alukselta että sen laivanisännältä. Lisäksi aluksen päälliköllä että laivanisännällä on velvollisuus ilmoittaa vaaratilannetta merellä koskevat tiedot meripelastuskeskukselle.

Jos työ- ja elinkeinoministeriö sekä liikenne- ja viestintäministeriö kuitenkin näkevät ehdotetunlaisen ilmoitusmenettelyn luomisen perusteltuna tai kalastusalan työtä koskevan direktiivin edellyttämänä, niin Rajavartiolaitos ehdottaa samanlaisen menettelyn luomista kuin hallituksen esityksessä niin sanotun matkustaja-alusturvallisuuspaketin kansallisessa implementoinnissa. Siinä jäsenvaltioiden satamiin saapuvia ja/tai satamista lähteviä aluksia koskevista ilmoitusmuodollisuuksista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2010/65/EU muutoksella halutaan tehostaa ja nopeuttaa toimivaltaisten viranomaisten pääsyä matkustajatietoihin. Sääntelyn toimivuutta ja tuloksellisuutta koskevaan ohjelmaan perustuvan toimivuustarkastuksen tuloksista sekä direktiivin 98/41/EY täytäntöönpanosta saaduista kokemuksista on käynyt ilmi, että aluksella olevia henkilöitä koskevat tiedot eivät ole aina nopeasti toimivaltaisten viranomaisten saatavilla, kun ne tarvitsevat niitä. Myös digitalisaatio mahdollistaa sen, että voidaan helpottaa matkustajamääriä koskevien tietojen saamista merellä syntyneessä hätätilanteessa tai merellä tapahtuneen onnettomuuden jälkeen. Direktiivin 98/41/EY nojalla vaaditut tiedot aluksella olevista henkilöistä tulisi jatkossa ilmoittaa kansalliseen keskitettyyn palvelupisteeseen, jonka kautta toimivaltainen kansallinen viranomainen saa nopeasti tiedot hätätilanteessa tai onnettomuuden sattuessa. Suomessa kansallinen palvelupiste on Portnet-järjestelmä.

Lyhyillä matkoilla, käytännössä kotimaanliikenteen matkoilla, aluksella olevien henkilöiden lukumäärä olisi puolestaan ilmoitettava kansalliseen keskitettyyn palvelupisteeseen käyttäen jäsenvaltioiden omassa harkinnassa olevia asianmukaisia teknisiä keinoja. Vaihtoehtoisesti henkilöiden lukumäärä olisi ilmoitettava nimetyille viranomaiselle automaattisen tunnistusjärjestelmän Automatic Identification Systems (AIS) välityksellä. Rajavartiolaitoksen näkemyksen mukaan edellä kuvatuinlainen menettely voisi olla toteuttamiskelpoinen myös vähintään 24 metriä pitkien kalastusalusten osalta.

Lisäksi todetaan, että 2. lakiehdotuksen 2 §:n 1 momentin 8 kohdassa rajataan lain soveltamisalan ulkopuolelle henkilö, joka on toimessa valtion aluksessa, jota käytetään puolustus- tai vartiointitehtäviin. Merityöaikalakia on muutettu lailla (941/2004), jolla aiempi käsite merivartiointitehtävä on muutettu vartiointitehtäväksi. Säännöstä on tulkittu siten, että se rajaa Rajavartiolaitoksen merellisen toiminnan merityöaikalain ulkopuolelle. Rajavartiolaitoksen esikunnan näkemyksen mukaan olisi selkeämpää, mikäli lakitekstissä oleva epämääräinen ilmaisu "vartiointitehtävä" päivitetäisiin muuttamalla se muualla lainsäädännössä Rajavartiolaitoksen tehtävistä käytetyillä käsitteillä "rajavalvonta-, rajaturvallisuus- ja meripelastustehtävä".

Lopuksi todetaan, että hallituksen esitykseen sisältyvien säädösmuutosehdotusten vaikutusta ja soveltamista Ahvenanmaalla voisi esityksen perusteluissa selventää. Näin ei jäisi epäselväksi miltä osin esitys mahdollisesti koskee Ahvenanmaata. Esimerkiksi esityksen sivulla 6 sisältyvässä maininnassa, että ammattimaisen kalastuksen voidaan katsoa kuuluvan kauppamerenkulkuun riippumatta kalastusaluksen pituudesta ja näin tältä osin valtakunnan lainsäädäntövaltaan vaikka itsehallintolain nojalla kalastusta koskevat säännökset kuuluvat Ahvenanmaan maakunnan lainsäädäntövaltaan jää ehdotuksen soveltamisala hieman epäselväksi.

Oikeudellisen osaston osastopäällikön sijainen
Rajavartoylitarkastaja Martti Ant-Wuorinen

Rajavartioylitarkastaja
Varatuomari Reijo Lahtinen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Rajavartiolaitos 14.08.2018 klo 11:29. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

TIEDOKSI Liikenne- ja viestintäministeriö
RVL / apulaispäällikkö
RVLE / raja- ja meriosasto, henkilöstöosasto sekä oikeudellinen osasto